

PROPOSTA PER SENSIBILITZAR DINS L'AULA:

EL LLENGUATGE I LA IMATGE COM A MITJANS DE DISCRIMINACIÓ

Autora: Neus Santaner

Correcció ortogràfica: Pere Janer

Maquetació: Lluís Reus

Dip. Legal: PM 513-2001

PROPOSTA PER SENSIBILITZAR DINS L'AULA:

EL LLENGUATGE I LA IMATGE COM A MITJANS DE DISCRIMINACIÓ

La gramàtica sembla que ha reduït les dones a un paper subaltern i negatiu. Patrizia Violi assenyala que "La paraula està organitzada com a antagonista de l'essència femenina. Per accedir a la paraula, les dones han d'oblidar tot allò que defineix les seves diferències específiques, les quals no es poden articular en mots, perquè constitueixen el límit del "discurs".

Els lingüistes discuteixen si les categories gramaticals tenen a veure amb la realitat de les coses; l'anàlisi els fa concloure sobre la manca de neutralitat del sistema lingüístic. La majoria de les dones i la majoria dels homes, com a espectadores i espectadors, hem assumit com a fets naturals que la concordança- com a tall d'exemple- sempre és a favor del masculí; que quan parlem dels progenitors- mare i pare- ens basta dir < els pares >; que feim estudis rigorosos sobre l'home de Neardenthal, sobre l'homo

habilis, no mai sobre la dona de Cromanyó...i curiosament, el percentatge de dones respecte al d'homes que ensenyen a parlar les seves filles i fills supera -i de molt- aquests. D'igual manera que el nombre de dones lingüistes és superior al dels homes.

Així, ens hem acostumat a llegir quotidianament textos amb barres: senyor/senyora, distingit/distingida, amic/ga que ens porten sovint a grafies tan repugnants als ulls com igualitàries per a un tractament no sexista. Els llibres d'estil estan farcits d'exemples.

Potser és possible el canvi, si entenem la llengua com un ésser viu. Potser aprendrem a canviar les estructures de la llengua, però de res no servirà si no aprenem a canviar la realitat cultural en què ens movem. Aquestes línies que us presentam des de l'STEI-i, no pretenen ser més que un petit ajut, una senzilla pauta d'observació per a l'alumnat i per al professorat, tant de bo la pretensió sigui realitat.

OBJECTIU

ANOMENAR LES DONES

Cal ANOMENAR EL FEMENÍ I EL MASCULÍ quan es tracta d'esmentar grups mixtos. No reiteram quan deim paraules com: "mares i pares", "nines i nins", "ciutadans i ciutadanes"... perquè cada una d'elles té ENTITAT PRÒPIA. No duplicam en citar i anomenar els dos sexes, perquè duplicar és fer una còpia igual a l'altra, i aquest no és el cas. És la realitat dels dos sexes que exigeix la utilització del femení i del masculí.

1. UTILITZACIÓ DE PARAULES GENÈRIQUES.

Proposam fer servir els genèrics col·lectius en parlar de pobles, grups o experiències humanes, o expressions que abracin dones i homes.

Exemples: l'home.....l'ésser humà; els drets de l'home..... els drets humans; els grecs, els romans, els anglesos..... el poble grec, el poble romà, el poble anglès; els electors.....l'electorat; l'agredit.....la persona agredida

2. LES PARAULES ABSTRACTES TAMBÉ SERVEIXEN PER ANOMENAR ELS DOS SEXES.

Exemples: alumne/alumna.....alumnat;
professors/professores.....professorat;
Conserge.....consergeria;
tutor/tutora.....tutoria

3. ANOMENAR ELS FEMENINS I ELS MASCULINS.

Exemples: Sr./Sra. ....Senyora o Senyor;
Benvolguts/des amics/amigues.....Benvolgudes amigues i amics;
Estimats/des pares i mares.....Estimades mares i pares.

4. CANVIS VERBALS:

Sempre que sigui possible hem de canviar les frases on la paraula "home" sigui utilitzada en sentit global pels dos sexes, per una oració impersonal o canviant la 3a. persona del singular per la 1a. del plural.

Exemples: L'home del segle XXI viatjarà constantment..... Al segle XXI es viatjarà constantment;

A l'època prehistòrica l'home vivia dins coves..... A l'època prehistòrica la humanitat vivia dins coves.

5. SUBSTITUIR LA PARAULA "HOME" PELS PRONOMS: ENS, NOSTRE, NOSTRA, NOSTRES.

Exemples: Als homes, els ha agradat sempre viure prop de zones amb abundància d'aigua..... Als éssers humans, ens ha agradat sempre viure prop de zones amb abundància d'aigua; És bo per al benestar de l'home..... És bo per al nostre benestar.

6. ADJECTIUS I PARTICIPIES.

Quan en una frase hem de fer concordar dues paraules femenines no tenim cap problema, o el mateix si les dues són masculines. A les frases mixtes utilitzam el masculí. PROPOSAM FER CONCORDAR EL PARTICIPI O ADJECTIU AMB EL GÈNERE DE LA DARRERA PERSONA DE LA FRASE.

Exemple: Na Margalida, En Joan, En Pere i Na Maria estaven preparades per a l'exercici.

Una altra solució, però pesada i confusa és la repetició.

Exemple: Esperam que estareu disposades i disposats.

Les alumnes de 4t. d'ESO i els alumnes de 3r. de Primària varen ser elegides i elegits.

7. LA UTILITZACIÓ DE: L'UN, EL, ELS, AQUELL, AQUELLS.

En lloc de "un" en funció de subjecte, utilitzarem la segona persona del singular o la primera del plural sense subjecte exprés.

Exemple: Quan un va a comprar.....Quan vas a comprar o quan anam a comprar.

8. EVITEM L'US DE: EL, ELS, AQUELL, AQUELLS, SEGUIT DEL RELATIU QUE O QUI EN SENTIT GENERAL, ES POT SUBSTITUIR PER: QUI, LES PERSONES QUE...

Exemples: Aquells que hagin acabat la feina..... les persones que hagin acabat la feina..... ; aquells que tinguin permís..... les persones que tinguin permís.

9. FER PETITS CANVIS PER DISCRIMINAR EN POSITIU.

Fer desaparèixer paraules masculines del text que inclouen els dos sexes sense que variï el sentit de la frase.

Exemple: Quan ens trobam tots en la mateixa situació.....quan ens trobam en la mateixa situació.

10. L'ELIMINACIÓ DE LA MARCA DE GÈNERE SENSE SUBSTITUIR-LA PER RES, POT SER UNA SOLUCIÓ QUAN EL CONTEXT HO PERMET.

Exemples:

Els nòmades es traslladaven amb els seus estris, dones, vells i nins d'un lloc a un altre..... Els grups nòmades es traslladaven amb els seus estris d'un lloc a un altre.

S'organitzaran activitats culturals per a les dones dels congressistes.....

S'organitzaran activitats culturals per a les persones que acompanyin les congressistes i els congressistes.

A les dones concediren el vot després de la I Guerra Mundial.....Les dones guanyaren el vot després de la I Guerra Mundial.

11. AFEGIR EL FEMENÍ PER TAL DE FER VISIBLE LA PRESÈNCIA DE LES DONES.

Exemples: És important la participació de les APAs als consells escolars..... És important la participació de les AMPAs als consells escolars.

La sessió informativa per als pares dels alumnes d'ESO es farà a la biblioteca..... La sessió informativa per a les mares i per als pares de l'alumnat d'ESO es farà a la biblioteca.

12. L'ASIMETRIA EN ELS NOMS, LLINATGES I TRACTAMENTS.

Quan un dels objectius és aconseguir la igualtat de la dona en tots els àmbits de la vida no podem deixar de banda la manera com tractam, fent-hi referència verbal o escrita, una dona o un home. És a dir tractam amb més familiaritat les dones que els homes, és una manera més de minimitzar-nos i minimitzar la nostra obra.

La designació asimètrica de dones i homes en el camp polític, social, cultural, dins el món educatiu, no és altra cosa que una resposta més a la tradició discriminatòria de les dones que hem de modificar.

En el tractament general adreçat a un home utilitzam sempre "Senyor", mentre que, en alguns casos, per anomenar les dones es té en compte el seu estat civil, "Senyora de" o "Senyoreta". Malgrat aquesta diferència tenguí el seu origen en la tradició, ja és hora de fer-la desaparèixer.

· PER ENCAPÇALAMENTS DE CARTES, ESCRITS I DOCUMENTS UTILITZEM EL FEMENÍ I EL MASCULÍ.

Sra. o Sr. La clienta o el client. La subscriptora o el subscriptor. L'alumna o l'alumne.

13. LES DONES, ELS OFICIS, ELS CÀRRECS I LES PROFESSIONS.

Sovint es produeixen reticències, oposicions a feminitzar la denominació d'un ofici, que tradicionalment ha estat vedat a les dones, afegint -a. S'argumenta que es pot confondre la dona que fa l'ofici amb una altra idea. No obstant el context desfarà l'ambigüitat.

1) El sufix -essa, tenia i encara té en molts de diccionaris, el sentit de "dona de...". Ens trobam en un de tants casos on la normativa lingüística va molt endarrere de la realitat social.

2) Es recomana la utilització de l'epicè per tal d'evitar el que deim a l'apartat anterior i, els acabaments en -ada.

3) El femení sovint s'ha utilitzat just per als treballs tradicionals relacionats amb el "rol femení", (les netejadores), s'utilitza el masculí per a les professions, oficis i titulacions considerades de major prestigi social i reservades exclusivament als homes fins fa ben poc. Aquesta diferència pressuposa un estatus subordinat de les dones independentment de la seva situació concreta i, per tant, ha de ser eliminada,(personal de neteja, personal mèdic, personal d'infermeria).

OBJECTIU

2

ANALITZAR, REFLEXIONAR.... CANVIAR

1. Analitzam si a l'hora de la nostra activitat lectiva ens dirigim per igual quantitativament i qualitativament a les alumnes i als alumnes.
2. Motivam i estimulam per igual tot l'alumnat.
3. Analitzau les agressions verbals.
4. Analitzau el tractament temàtic.
5. Analitzau el tractament de col·laboració, solidaritat i preocupació dins l'aula.

1. EL LLENGUATGE ESCRIT DINS L'AULA

Analitzar personatges femenins i masculins als llibres, a les revistes, als còmics que s'han posat de lectura aquest trimestre passat.

- 1.1. Dones que hi apareixen amb nom propi. Homes que hi apareixen amb nom propi.
- 1.2. Papers de la protagonista. Papers del protagonista.
- 1.3. Intervenció de les dones. Intervenció dels homes.
- 1.4. Dones en rol de subordinació. Homes en rol de subordinació.
- 1.5. Dones amb treball remunerat i de quin tipus. Homes amb treball remunerat i de quin tipus.
- 1.6. Dones amb tasques domèstiques. Homes amb tasques domèstiques.
- 1.7. Dones amb activitats intel·lectuals. Homes amb activitats intel·lectuals.

2. TREBALLEM EL LLENGUATGE DE LES IMATGES

Analitzar amb les següents pautes les pel·lícules recomanades, tant al cinema com a la TV o vídeo durant el darrer trimestre:

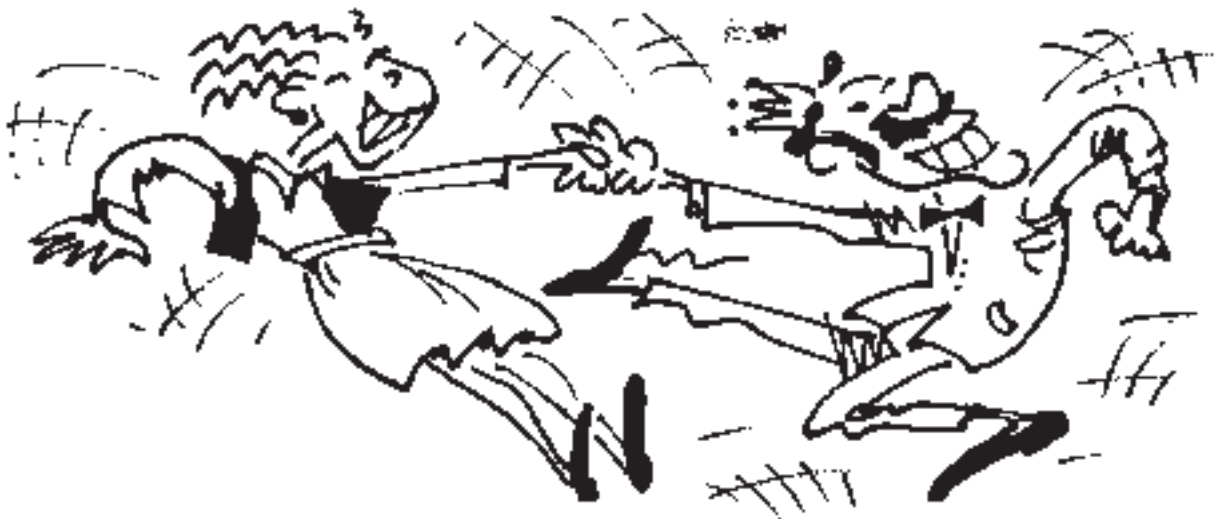
- 2.1. Les professions mal vistes perquè les realitzin els homes . Les professions mal vistes perquè les realitzin les dones.
- 2.2. Dones en rols passius. Homes en rols passius.
- 2.3. Quin tipus de feina fan les dones? Quin tipus de feina fan els homes?
- 2.4. Dones representades com a objectes sexuals. Homes representats com a objectes sexuals.
- 2.5. Dones representades en actituds recreatives. Homes representats en actituds recreatives.
- 2.6. Diferenciació per sexes en les actituds: activitat/passivitat; agressivitat/tendresa; autoritat/submissió; obediència, valentia, por, competitivitat, solidaritat, protecció, timidesa, curiositat.
- 2.7. Diferenciació en imatges: artístiques, esportives, culinàries, domèstiques, d'estudi, d'investigació, tècniques, de preocupació i atenció, de responsabilitat laboral

3. ELS GRAFFITI COM A LLENGUATGE

Analitzar:

1. Nombre de graffiti degradants o insultants vers a al·lots i a professors.
2. Nombre de graffiti degradants o insultants vers a al·lotes i a professores.
3. Nombre d'al·lusions sexuals a nines, a al·lotes i a professores.
4. Nombre d'al·lusions sexuals a nins i a professors.
5. Altres tipus d'agressions escrites.

BIBLIOGRAFIA

Alario, Carmen; Bengoechea, Mercedes; Lledó, Eulàlia i Vargas, Ana. Nombra, Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer, 1995.

Lledó, Eulàlia. El sexisme i l'androcentrisme en la llengua:anàlisi i propostes de canvi. Barcelona. Quaderns per a la coeducació.Universitat Autònoma de Barcelona. 1992.

Santaner Pons, Neus. Canviem el llenguatge. Palma. 1999.

